

קים ומפורסמים יותר נטים לרכוש לעצמם לאורך הדרך.

אחרי חיפושים ארוכים מצא פיתרון אידיאלי לשלושת הצעירים, כאשר הגיע לבית הספר התיכון למגמות אמנותיות תלמה ירון. משם דלה את דליה שימקו, המגלמת את נועה, שסיימה את לימודיה לפני שנתיים, את עדי נאמן (עוזי) ואת אוסנת עופר, בוגרי השנה שעברה, שהיו עדיין תלמידים כשצולם הסרט בפסח 1981.

את שלושת המבוגרים מצא בין חברי קיבוץ שהמישוק הוא בדמם, גם אם לא זכו לכבוש כותרות ראשיות. עדיית צור, חברת קיבוץ דביר לשעבר, הופיעה בדבר בשבע ובחזיה, בתיאטרון רפראטארי יבתיאטרון מיסחרי, אבל רק מעטים יוכלו לזהות את פניה כשיראו אותה בסרט. שמואל שילה, המגלם את הודו שרגא הקיבוצניק, הוא אכן כזה — מזכיר קיבוץ צאלים וחבר ההנהלה הציבורית של תיאטרון באר שבע. שעסק במשך כל השנים בתיאטרון לצד החקלאות. ומשה הבצלת, שהיה פעם חבר ניר-דודי הוא כיום חבר מושב, בדיוק כפי שחולם להיות אביה של נועה, שאותו הוא מגלם בסרט.

כמעט התנדבות. יתכן מאוד שריקעם של האנשים הוא שעזר להם להיראות אמניים כל-כך לפני המצלמה. כנהוג בסרטים ישראליים, כולם עבדו כמעט בהתנדבות, עד אשר זכה הסרט בתמיכה של הקרן לעידוד סרטי איכות, ורק אז אפשר היה לשלם לחלק מן המשתתפים חלק מן השכר שהגיע להם. בזמן ההסרטה לנו כל אלה שמתגוררים רחוק מדי מנס'ציונה אצל אלה שמתגוררים בסביבה, אוכל ושתיה היו בעיות שבפיתרוןן השתתף הצוות ולא מיוזמואים מבחוץ, וזמן ההסרטה היה מוגבל — גם משום שאי אפשר לדרוש מאדם העובד למחיתו שיקדיש יותר מפרק זמן קצר לעבודת התנדבות. אין אלה תנאים להפקת

שחקנית פיי דאנאווי בקראופורד החיקרי

סרט נורמלי, אבל אלה הם התנאים הנורמליים להפקת סרט ישראלי. העלילה מתרחשת אמנם בשנת 1951, אבל האירועים יכולים בהחלט לשקף את המשבר של החברה הישראלית, שנמשך במרץ רב עד עצם היום הזה. ומי שרוצה, יכול להיווכח שוב כיצד הופכות המריבות בתוך מיפלטת העבודה סוערות וארסיות כל-כך, עד שאין עוד נותנים את הדעת על אותו מחנה שאינו שייך לעבודה, והמתלטת בהדרגה על כל חלקה טובה. זוהי תמונה של חברה בהתהוותה, שבה אחוזים בדיעות דומות שונאים זה את זה יותר מן האחוזים בדיעות הפוכות, יאולי, באיזושהו מקום, זה רמז קטן

ארוחת ערב

עם מפיסטו

הוואלס של מפיסטו בארץ-הקודש היה סוער, ציבעוני ומהדהד. לחשוב שקלאוס מריה בראנדאור (למי שטרם יודע זאת — הוא השחקן המתקן המופיע בתפקיד הראשי בסרט מפיסטו) בילה כאן חודש שלם, לפני שלוש שנים, אינקוגניטו — זה כמעט לא יאמן. אבל דבר מוזר קרה שנה מאז הפסטיבל האחרון בקאן: עשרים שנה עבד לו אדם בתיאטרות דוברי גרמנית באוסטריה ובגרמניה והיה בסך-הכל שחקן. ביום אחד הוא מגלם תפקיד קולנועי אחד, והרי הוא כוכב.

ארוחת ערב עם כוכב מפיסטו היא חווייה בלתי-שיגרתית לחלוטין. בלי אפיון ובלי עניבה הוא נראה כחילל שפויק מנישקו. כמעט ילדותי, וקטן הרבה יותר מאשר על הבד, ובכל זאת, אינו אש מורה מפעמת בו, מחדדת את עיניו, מרימה את גבותיו ומקרינה סביבה תנועה וחוסר-מנוחה. הוא אוכל בלהיטות, מדבר בלהיטות, ונוגע, פיסית, בקהל שלו — גם אם הפעם אין זה ההמון בתיאטרון — כדי לוודא שכבש אותו כליל. הוא נמצא ברתחה מתמדת וחושב ג'ונ'סטופ.

„שואלים אותי אם נכון לדעתי, כדברי מפיסטו בסרט, ששחקן צריך להיות בעל פנים מחוקים ואלמוניים לחלוטין כדי שיוכל ללבוש כל דמות שבעולם. כמו כל אמת, גם זה נכון רק בחמישים אחוז. אם כדי ללבוש דמות בצורה משכנעת צריך גולם חסר אישיות, אז מה אני, כשחקן, בכלל עושה כאן?”

לא ככה מחיר. „בוודאי שאני מגלם דמות אחרת ולא את עצמי, אבל אני חייב להביא לדמות הזאת משהו מעצמי כדי להפיח בה חיים. בעיקר אם אני מצדד בו, ולא הייתי רוצה להיות כמותה, כמו הנדריק הפגן, שאת דמותו אני מגלם במפיסטו. לא הייתי רוצה להיות כמותו, כי אני חושב שלפני הרצון להגשים את עצמך כאמן באה החובה להיות חבר בחברה האנושית. לי זה חשוב יותר מן הקאריירה שלי.

אבל אם נהיה כנים עם עצמנו, יהיה לנו קשה לשפוט את הפגן היום. בלי המפג הנאצי מעל לראשו! ואחרי הכל — האין בכל אחד מאיתנו מעט מהפגן?

„מי מאיתנו אינו עושה פשרות? הרי בימאי ההונגרי, סאבו, אינו ממשיך משלים כשאינו יכול לדבר ישר לעניין? האין זה סרט גם על הונגריה? ומה על כריסטיאנה יאנד (אשתו הראשונה של הפגן, בסרט), שהיתה באה בכל שבוע להסרטה מפולין ומספרת על החזשות האחרונות

במולדתה. האם היא ובימאים אחרים מארץ זה אינם עושים פשרות כדי להמשיך ולעבוד, ולו גם במחיר סתימת פיותיהם?” אמת, אתה חייב להתפשר, תמיד, בכל מקום, בכל מיקצוע. השאלה היא, מה המחיר שעליך לשלם. ואני איני מוכן לשלם כל מחיר שבעולם.

המקט בתחתונים. „גם בתיאטרון איני מוכן להתפשר כשמייפיים את האמת בתירוצים ובסיסמאות. הנה מה קרה לי עם הבימאי האנס גויפילס בהאמבורג, לפני כמה שנים:

„עשינו חזרות על האמלט. הבימאי הסביר לי שהוא עושה אמלט מהפכני לחלוטין: האמלט מודרני, מה זאת אור מרת? אני צריך לעלות על הבימה חצי עירום עם תחתונים מפלסטיק, ולהתחיל לטבוע בתוך ערימות של חול. שאלתי מה זה, ונופולס הסביר לי שהחול והזוהמה מסמלים את הריקבון בדנמרק.

„הוא חשב שזה רעיון גאוני ואני חשבתי לי: אלוהים, מה אני עושה כאן? חצי עירום, בתחתונים מפלסטיק, נאבק בחול המכסה את פי כדי לגמגם החוצה את להיות או לא להיות!“ ביום השמיני עליתי

לכישלון של מחנה השמאל הישראלי על כל פלגיו.

אין זה סרט המספק תשובות. הוא רק מציב את השאלות. אבל כפי שאמרנו כבר פעם — קשה יותר למצוא את השאלה הנכונה מאשר את התשובה הנכונה. נועה בת 17 עשה לפחות את החלק הראשון במלאכה.

כוכבים

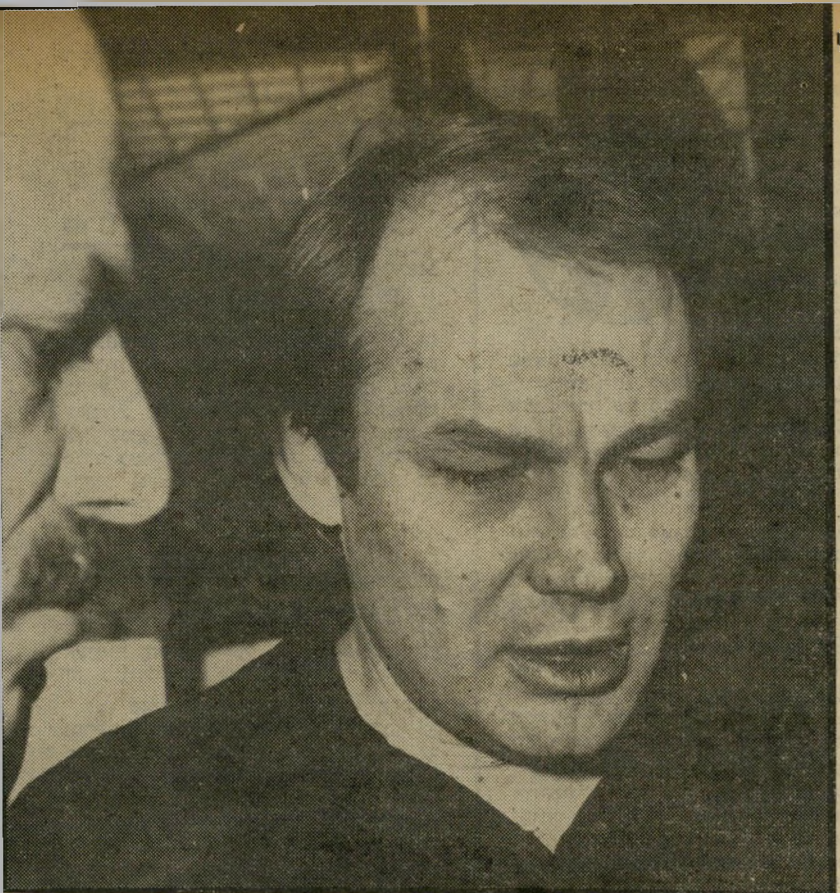
המיפלטת הקדושה

כאשר רוצים הצרפתים להכתיר כוכב כלשהו בתואר של אליל, הם נוהגים לכנותו „מיפלטת קדושה“. קשה לדעת למי מתאים התואר באמת, ולמי הוא משמש קישוט בלבד, אבל אין ספק שלגבי כוכבת שנות השלושים והארבעים, ג'ון קראופורד, קשה היה למצוא כינוי מוצלח יותר. לפי כל עדויות, ידוע שהגברת היתה שאפתנית מאין כמותה, קארייריסטית, בעל-לת מוגז סוער במיוחד ואומת-מידה מוסריות יחסיות ביותר. לכן, כשהחליטה בתה המאומצת, כריסטינה קראופורד לכתוב עליה ספר, היה ברור לכולם כי הוא יהיה רבי-מכר.

ואכן, כריסטינה, שלא זכתה אפילו באגורה שחוקה אתה מירושת אמה העשירי, חיטלה עימה את כל החשבונות, וציירה

כוכבת ג'ואן קראופורד המקור

שחקן קלאוס מריה בראנדאור (עם שיש קודר) האמלט בתחתונים מפלסטיק

על הבימה, דיקלמתי את המונולוג, קתיה קידה לעבר השחקנים והבימאי ואמר: זהו, אני גמרתי. כרטיס טיסה חזרה לווינה, בבקשה.

„אני מטורף? ויתרתי בהכרה מלאה על תפקיד חיי? או מה? יש גבול למה שאני מוכן לעשות כדי לשחק תפקיד שחלמתי עליו, ולמה אני חולם להיות האמלט? כי אני חושב שהאמלט הוא התמצית של כלונו: אדם ילדותי שמסרב להשלים עם מות אביו ובורח מהמתמודדות עם דמותו.

„גם אני אמרתי פעם: לעולם לא אהיה דומה לאבא שלי! והנה, ככל שאני מתבגר אני מגלה שאני מתחיל להיות דומה לו. ויום בהיר אחד אביט במראה ואודה: אני אבא שלי. אין לאן לברוח.

זה כמו מינהג ההלוויות בארצי. מציבים מאחרי הארון את הילדים הקטנים ואחר-כך את הגדולים יותר, לפי גילם. פעם הלכתי אני אחרי הארון של סבא ואחרי הלך אבא שלי. אחר-כך הבחנתי שבני הולך לפני ואני מתרחק והולך מן הארון. זוהי בדיוק הבעיה של האמלט: איך להתמודד עם המרחק ולהתגבר עליו.“

את הדמות המפלטת ביותר שניתן להעלות על הדעת.

שחקנית אמיצה. הגירסה הקולנועית של הספר שומרת פחות-אז יותר על אותה גישה, ומספרת את חיי ג'ואן קראופורד מנקודת מבטה של הבת. התמונה רחוקה מלהיות חממאיה, והיה צורך בשחקנית אמיצה כמו פיי דאנאווי, שתיטול על עצמה תפקיד מרגיז ודוחה שכות. מה גם, שהדמות מזדקנת ללא רחמים מול המצלמה, ויופיה הופך מסיכה גרוטסקית של מה שהיה פעם.

„איני מתימרת להיות קראופורד שניה, הכריזה דאנאווי בראיון, ואפשר להבין. „כל מה שניסיתי לעשות בסרט הוא להתיי מודד עם דמות זו, חציה מלאך וחציה שטן, ולהסביר, במידת האפשר, את מורית כבות יחסיה עם ילדיה ועם מעריציה. עם זאת הודתה דאנאווי, שהיא סבלה מסיוטים בכל משך ההסרטה, ושהאיפור והדרך המיוחדת שבה מתחת את שרירי פניה כדי לשחור את חיובה של קראופורד, יצרו בה תחושה של מועקה מורה. האם התוצאה הסופית הצדיקה את הרי מאמץ? עניין של השקפה. מצד אחד, אורבת עתה לשחקנית סכנה רצינית, שתידבק בה התדמית של ג'ואן קראופורד, וזה לא כל כך סימפאטי. מצד שני מדברים על אוסקר אפרי, וזה מפצה על כל המכאובים.“